

mába zárkózzunk be, hanem eredetünk van a holtak történeteiben. Hagyománnyal bírni azt jelenti, hogy nem kell mindenért nekünk helytállnunk. Előttünk vannak a halottak képei. Ezek megtanítanak arra, hogy felpanaszoljuk, amit velük tettek. És megtanítanak arra, hogy dicsérjük az életet mindabban, ami sikerült nekik. Nem vagyunk csupán a saját erősségünkre ráutalva. Az emlékezés műveli a lelkünket. Tanuljuk a lelkiismeretünket, és megtanuljuk azt kívánni, hogy magunk is jók legyünk az élethez. A holtak megmelengetnek minket történeteik kabátjával.

Léteznek olyan emberek, akik nem viselik el, hogy fiak és lányok legyenek; nem viselik el, hogy eredetük és hagyományuk legyen, hogy halottaik legyenek, akik előttük nevettek és sírtak, szerettek és álmotdtek. Az ilyenek kényszerűen éreznek arra, hogy eredetiek legyenek, mindent a saját nevükben tegyenek, és mindenért maguk vállaljanak felelősséget. Micsoda kényszer elsőnek lenni! Micsoda kényszer nem ismerni a holtak által nyújtott vigaszt! Nem a semmiből jövünk, és nem a semmibe megyünk. Van apánk és anyánk. Vannak halottaink, akiknek az álmait továbbálmodjuk, és akiknek a reménységét továbbvisszük. Aki csak önmagára emlékszik, az igen szegényesen él, és az életbe vetett bizalma gyatra, az étellel kapcsolatos mesteri tudása csupán a saját tudására korlátozódik. [...]

HAMBURGBAN, a Szent János templom kertjében áll háborús emlékműként egy 1925-ben emelt sztéle, amely egy I. világháborús gyalogezred halottaira emlékeztet. Harcias feliratok értelmezik rajta a katonák halálát, dicsőítik a háborút és

a hősiességet. Középen egy katona áll, kezében hatalmas karddal. Ez volt a hősök haláláról szóló régi elbeszélés, mondván, „senkinek sincs nagyobb szeretete”, mint nekik, akik életüket áldozták a népért és a hazáért. És ime, egy szép ellentörténet: Az egyházközség egyik csoportja kétségbe vonta ezt a régi elbeszélést, és a régi emlékmű köré 1996-ban három nagy üvegtáblát állítottak, amelyek sovány, szenvedő alakokat mutatnak. Ezek nem hősök, hanem a háború által megkínzott figurák, s a koncentrációs táborok foglyaira emlékeztetnek. Olyan ellenbeszélés ez, amely már nem a háborút és az áldozatot dicsőíti, hanem a bűnről és a rettenetről beszél. [...]

Aztán a kölni antonita templom lebegő angyalára gondolok, amely eredetileg a güstrow-i dóm 1927-ben készült háborús emlékműve volt. Ebben az emlékműben nincs semmi heroikus, nem dicsőít semmit, csupán az értelmetlen halál fájdalmát fejezi ki. (Ezért a nemzetiszocialisták mint elfajzott művészeti alkotást – az egyház beleegyezésével – beolvasztották.) Egy kölap fölött függ, s a két világháború évszámait vannak rajta. Az angyal a holtakat, a háború áldozatait őrzi. Semmit nem szépít meg. Nem állítja, hogy a rettenetes halálnak volt értelme. Nem állítja, hogy ezeknek a háborúknak a halott katonái hősök voltak, és hogy senkinek nincs nagyobb szeretete, mint nekik. Őrzi a holtakat, akik nem valamiért adták az életüket, hanem akiknek az életét elvették a semmiért.

Az embernek mondanía kell valamit a holtak haláláról; mondjuk azt, hogy ez a halál valakit vagy egy nagy ügyet szolgált. Ez az angyal nem mond semmit. Hallgat. Nincs olyan üzenete, amely dicsőítené a

holtak halálát. Csak egyetlen feladata van: őriznie kell a holtakat. Őrzi ezeket a holtakat, akik hiába haltak meg, és akiknek a halálából senki sem él. Ezeknek a holtaknak szükségük van az angyal vigasztalására, mivel saját haláluk nem vigasztalja őket. Nem lehetnek büszkéek a halálukra. Apjuk és anyjuk, menyasszonyuk vagy gyerekeik nem lehetnek büszkéek ezeknek a holtaknak a halálára. A semmiért haltak meg, nem idősen és az étellel betelve, nem a népért és a hazáért, hanem a démonoknak áldozták fel őket. Haláluk nem szolgálta az életet, verük bemocskolta a földet, nem pedig megtárgyázta és megtisztította, mint Franz Jägerstätter halála. Ki más vigasztalhatná meg őket, mint ez a hallgatag angyal?

Az angyalokat is meg kell őrizni, ezeket a követeket, akiknek semmi más üzenetük nincsen, mint az utalás az értelmetlenül kiontott vérré. A lebegő angyalnak azt vetették a szemére, hogy nincs jó híre a holtak haláláról, hanem csak könnyei vannak számukra. A güstrow-i egyházközség presbiterei akkoriban azt mondták: „A szláv angyal nem méltó arra, hogy a güstrow-i dóm díszé legyen.” Hiszen nem volt jó híre e holtak haláláról. A buzgó presbiterek kiszolgáltatták ama kor démonainak. A démonok összetörték és beolvasztották. Az eladási árat vérdíjként az egyház kapta meg.

Meg kell őrizni azokat az angyalokat, akik vigasztalják a holtakat, de semmi vigasztalót nem tudnak mondani a holtak haláláról. Őrizzétek meg a hallgatag angyalokat!

Fulbert Steffensky

Forrás: Publik-Forum Extra, 2015. november

Az időmilliomos

Hivatás – Kardos Mihály atya választásai

MIUTÁN AZ ALTATÁSBÓL FELÉBREDT, Kardos Mihály korábbi szegedi plébános békés mosollyal az arcán hallgatta végig a főorvos beszámolóját a műtétről, amelynek során többször eltávolították a jobb lábát. Tizenkét évvel korábban a bal lábát kellett amputálni, majd állapota súlyosbodásával menthetetlenné vált a másik is. Amikor a főorvos kiment, egyik betegőrsége megje-

gyezte: ha mindkét lábát elveszítette volna, ő megkérné egy barátját, hogy inkább löje föbe. „Hát nekem nincs ilyen barátom”, mondta neki az idős pap. „Azt hiszem, kénytelen leszek másik utat választani.”

Felépülésének hetei alatt azzal kellett szembesülnie, hogy most már nem tud saját magáról gondoskodni, ezután mások segítségére szorul. Amíg múltbálla és járőkerettel önál-

lón közlekedni tudott, reggelként eljárta a misére, délelőttönként a gyónatófülkében ülve fogadta az embereket. Ennek vége.

Várják őt az egyházi előjárók által ajánlott szeretetotthonban. Jó hírű és méltó intézményben, ahol sokan szeretnék elhelyezni idős, ápolásra szoruló hozzátartozóikat.

Ahol tiszta a szoba, kényelmes fotelek állnak a tévé előtt, és a nővérek mindenkivel türelmesek. Ahol az étkezések és a tévésorozatok között észrevétlenül csorognak el a napok, míg végleg el nem kopik a hátralévő idő. Elég volt rá gondolnia, és máris úgy érezte, fogyatkozni kezd körülötte a levegő.

ÚJRA ELOLVASTA AZT A KÖNYVET, drámát, amelyet maga II. János Pál pápa írt a később általa szentté avatott Albert testvér történetéről. Albert testvér hajléktalan emberek közé költözve alapított új szerzetesi közösségeket, és szülőhazájában, Lengyelországban második Szent Ferenc néven emlegették. Élete azt követően változott meg, hogy egy háborús sérülés következtében amputálni kellett a lábát.

Kardos Mihály atya úgy érezte, a Gondviselés adta kezébe újra ezt a könyvet. Elvitette magát a Máltai Szeretetszolgálat szegedi egészségügyi centrumába, és megkérdezte, befogadnának-e egy idős férfit, akinek mindkét lábát amputálták. Az egészségügyi centrum kicsi intézmény, mindössze tizenyolc ágya van, ezeken a városban és a környező településeken élő súlyos beteg hajléktalan embereket ápolnak. Van, aki csak néhány hetet tölt itt, van, aki éveket. Kardos atya a középső, hétégyas terembe költözött be, az ablak melletti középső ágyat kapta. Ennek csaknem három éve.

Az idős pap a hajléktalan emberek között új feladatot talált magának. Időt szentel nekik, odafigyel rájuk, meghallgatja őket. A városban a többség elkerüli a hajléktalan embereket. Kardos atya kifejezetten keresi az alkalmat, hogy beszélgesse velük. Akinek arra van igénye, a személyzeti mosdó előtti félreeső zugban meg is gyónhat nála.

Délután háromkor szentmisét mond az ebédlő belső asztalánál, ami ehhez szükséges, azt mindent magánál tart egy kicsiny kartondobozban, a radiátor csövére akasztott szatyrában. Néha egy ember ül vele az asztalnál, néha három. Van, amikor nemcsak az intézmény lakói vesznek részt a misén, hanem a városból is bejönnek néhányan.

Nyugdíjából lakást bérel, ahol egy ideje két hajléktalan férfi él, őket a máltai intézményben ismerte

meg. Mivel csak egyikük tud dolgozni, ő fizeti a közüzemi számlákat is. Ha valaki megkérdezi, miért, azt válaszolja, mert így érzi helyesnek. A szegények életét választotta, neki magának nincs szüksége pénzre.

*

KARDOS MIHÁLY 1946-BAN SZÜLETETT. Édesapjának festékkereskedése és egy kisebb vegyipari üzeme is volt Szegeden, amelyet nem sokkal később államosítottak. Szülei művésznek szánták, sokáig zongorázni tanult. A templomba egy barátját kísérte el, azután ott maradt ő is a hittanórákon. Hatévesen volt

elsőáldozó, tízévesen bérmálkozott. 1956 pünkösdjén több mint 300 bérmálkozó gyűlt össze a szegedi székesegyházban. Kardos Mihály akkor első alkalommal érezte úgy, hogy megtalálta a saját útját.

Az 56-os forradalom napjait a szegedi utcákon töltötte barátaival, ott voltak a közelben, amikor a Takarékbank utcában lelőttek egy embert. Értette is, nem is, mi történik az országban. Amikor az orosz sereg bevonult a városba, odamentek megbámulni a hid lábához állított tankot. Fiatal orosz katona álldogált a tank előtt, barátságosan rámosolygott a gyerekekre, azután a géppisztoly csövével a Tiszára mutatott: „Vot Szeuz.” Eltartott egy

ideig, amíg megfejtették, hogy az orosz katona azt hiszi, a Szuezi-csatornánál áll őrséget, mintha úgy tudná, hogy nem is Magyarországot, hanem Egyiptomot szállták volna meg.

Az ötvenes években édesapját mint a rendszer ellenségét minden állami ünnep előtt bevitték a fogdába. Kardos Mihály egyre több időt töltött a templomban, rendszeresen ministrált a miséken. Az iskolában eljött az úttörőavatás ideje, a csapatvezető félrehívta a különös fiút, és azt mondta neki: nem lehet egyszerre ministráns és úttörő is, választania kell a kettő között. Akkor ministráns leszek – vágta rá gondolkodás nélkül.

A tanárok egy része kifejezetten utazott rá, a fizikatanár például rendszerint úgy hívta ki a táblához: „Jöjjön, plébános úr, nézzük, hogyan boldogul ezzel a példával!” (Évtizedekkel később a fizikatanár immár idős, beteg emberként bocsánatot kért Kardos Mihálytól, és azt kérdezte, megkérheti-e, hogy majd ő temesse el. Kardos Mihály megígérte neki.)

Erettségét Kecskeméten, a piarista iskolában tett, utána papnevelő intézetbe jelentkezett. Szeptemberben megkezdte a tanulmányait, novemberben bevonultatták katonának. A behívó nem érte váratlanul, a hatvanas években a papi hivatásra készülő fiatalokat rendszerint tanulmányuk megkezdése után sorozták be a seregbe. Az iskolában azt mondták, a szocialista állam így kedveskedik a püspöki karnak. Kardos Mihály újonc honvédnak 1965. november 18-án Pécssett kellett jelentkeznie két év sorkatonai szolgálatra.

AZ EGYIK NAPON őrségből ugrasztották, a tiszt másik alegységhez szalasztotta őt valamilyen üzenettel. Az ottani tiszt kérdéssel várta: „Maga fiatal, egészséges ember, hogyan lesz meg nő nélkül?” „Ahogy eddig is megvoltam” – mondta egyszerűen. A tiszt továbbküldte egy másik alegységhez, ott újabb kérdéssel várták: Hogyan egyeztetni össze a hitet a tudással? „Ahogy nálam okosabbak is tették, például Waltner Károly gyermekgyógyász professzor.”

A következő alegységnél a tiszt arra volt kíváncsi, vajon papként ő is megáldja-e majd a fegyvereket.

Neki azt felelte, hogy nem a fegyvereket, hanem a katonákat szokta az Isten figyelmébe ajánlani az egyház. A laktanyában húsz alegység volt, mind a húszhoz elküldték, mindenhol feltettek neki egy kérdést. A végén kihallgatásra idézték, elisméltették vele minden kérdésre adott válaszát. Ezzel eltelt az egész nap.

Vasárnap délután az egyik kihallgató tiszt arra nyitott be a körletükbe, hogy Kardos Mihály négy-öt honvédnek a teremtés történetéről mesél, amit a többiek átszellemült arccal hallgatnak. „Mit művel itt, Kardos honvéd?” – ordította a tiszt. Ő pedig szabályosan jelentette, hogy a többi katona nagyon kíváncsi lett, amikor megtudták, hogy papnak készül, ő csak a kérdéseikre válaszolt. „Jó, hogy nem akarja mindjárt az egész századot megtéríteni”, dühöngött a tiszt, de a történetnek akkor és ott nem volt folytatása. Kardos Mihályt viszont három hónap sorkatonaság után leszerelték.

Mielőtt visszaküldték volna a papnevelő intézetbe, a rendőrségen kihallgatták. Ha a kihallgató nem figyelt, a fiókban forgó magnókészülék hangos kattanással jelezte, hogy a kazetta végére ért. Akkor a civil ruhás rendőr rágyújtott, miközben a gyufát kereste, mindig hosszan vacakolt a fiókban, majd folytatta a kérdezősködést.

Arra célozgatott, hogy a rendőrséget nagyon érdekelné, mi történik a papnevelő intézetben. Ő úgy tett, mint aki nem érti az alig burkolt kérdéseket, és az egyházügyi hivatal meg az iskola rektorát ajánlgatta a másik figyelmébe. A végén a rendőr azzal állt fel az asztaltól: Úgy látom, magával nem sok dolgunk lesz.

KARDOS MIHÁLYT 1969. november 23-án szentelték pappá. Az első szolgálati helye Endrőd (mai nevén Gyomaendrőd) volt. Sorra látogatta a környező kistélepeket, volt, ahová egy 94 éves vak ember kedvéért utazott el. Nagylaposon öt ház állt, ott tizenkét gyerek élt, őket kezdte hittanra oktatni. Néha követék őt, volt, amikor autóból fényképezték. Egy év után áthelyezték Szarvasra, onnan Rókusra.

Szegeden a Dugonics téren vágott át az egyik este, a szökőkútnál több fiatal ült, az egyikük halkan gitározott. Amikor melléjük ért, a gitározó fiú ráköszönt:

– Szia, atya!

Megállt, végignézett rajtuk. Azután azt kérdezte:

– Jó barátok vagytok?

– Szeretünk együtt lenni – vont vállat a gitáros –, így jobban telik az idő.

– Mitől jó együtt lenni? – fordult feléjük.

Nem sokkal később arról beszélgettek, mit jelent odafigyelni a másakra, azt tesszük-e a másik emberrel, amit más embertől szeretnénk mi is kapni, majd óvatosan szóba hozta, hogy mit tanított erről Jézus. Amikor fél óra múlva továbbindult, a fiatalok azt mondták, nagyon jól beszélgettek.

– Akkor gyertek el csütörtök este a templomba, ott folytathatjuk – búcsúzott tőlük. Nem sokkal később több mint harminc fiatal járt hozzá, a legfiatalabb tizenhat éves volt, a legidősebb férfi már negyvenhat.

PAPI SZOLGÁLATÁT egy rövid mondattal jellemzi: „A Jóisten megadta, hogy szót értek mindenkivel.” Ez többnyire azt jelentette, hogy a problémákra gyors megoldást talált. Egyszerű kérdéseivel néha sikerült komoly meglepetéseket okoznia. A nyolcvanas évek elején Ásotthalmon szolgált, ott a kultúrház igazgatója a hittanos fiatalok bérálásának kitűzött időpontjára időzítette az úttörőavatást.

Amikor meghallotta, elment az igazgatóhoz, és megkérdezte, milyen időpontra helyezze át a bérálást, hogy a két esemény ne zavarja egymást. Az igazgató hallgatott egy darabig, azután azt mondta neki, több pap került már hasonló helyzetbe, de eddig mindegyik vitatkozni jött ide. Szó szót követett, végül az úttörőavatást tették át egy héttel későbbre.

De amilyen könnyen szót értett a kívülállókkal, olyan nehezen jött ki paptársaival. 1984-ben úgy érezte, teljesen elmagányosodott egyházában, bármit csinál, a többiek elutasítják. Amikor közvetlen előjárója ágynak esett, udvariasan megérdeklődte, mikor látogathatja meg. „Nem szükséges, hogy meglátogasson” – jött a rideg válasz. Életében először érezte magát fáradtnak. Olyan nagyon fáradtnak, amit nem lehet egy éjszakai alvással kipihenni.

– Egy hideg februári reggelen az újszegedi templomban miséztem – meséli. – Öt-hat idős hívő ült a pad-sorokban, álltam az oltár előtt, úgy éreztem, bármit teszek, minden hiábavaló. Megszédültem, lassan forogni kezdett velem a templom. Akkor felnéztem: az oltár és a hívek között, közvetlenül előttem ott állt

Jézus. Azt mondta: Csak engem nézz! Azután eltűnt, de a szavai sokáig visszhangoztak bennem. Csak engem nézz! A hívők nem látták őt, csak az oltárt és engem, ahogy állok ott a meglepetéstől kövé dermedve. De én tudom, hogy nem képzelődtem, hanem megkaptam a tökéletes megerősítést. Harmincnyolc éves voltam akkor. Azóta nincsenek kételyeim, hogyha válaszúthoz érkezem.

AMIKOR ALGYŐRE HELYEZTÉK, a püspöke feladatként adta neki, hogy szerezzen jogosítványt, és vegyen autót magának, hogy a környező bokortelepülésekre ki tudjon járni. Ő azonban inkább busszal és gyalog járt, mondván, a hívek sem autóval járnak a templomba. A miséket a menetrendhez igazította, ha 9 óra 50 perckor indult a busz, 9.45-re befejezte a szertartást, hogy a tanyasiak haza tudjanak menni.

2002-ben misézés közben eszméletét veszítette. A kórházban 18-as vércukorszintet mértek, szigorú diétát és tudatos táplálkozást írtak elő. Azt mondták, figyeljen kicsit jobban magára, váltson életmódot, ismerkedjen meg a reformkonyhával. Neki azonban nem volt ideje saját magával törődni, továbbra is a tótkomlói idősotthonban étkezett, azt és annyit, amennyit a menzán a nénik a tányérjára szedtek. Betegsége rövid idő alatt annyira súlyosbodott, hogy bal lábán trombózis alakult ki, ezért amputálni kellett.

Felmentették a plébánosi szolgálat alól, kényelmes idősotthonban helyezték el, de ott nem érezte jól magát. Amikor megkapta a nyugdíját és a lába elvesztése után megállapított járadékot, albérletbe költözött, műlábbal, járókeretre támaszkodva járt be a templomba. 2015-ben le kellett vágni a másik lábát is. Akkor új lakóhelyet választott magának.

A hajléktalan emberek között jól érzi magát. Azt mondja, ott senki sem rohan, mindenki olyan, mint ő. Időmilliomos. Az egyik délelőtti például a Dél keresztje című filmet nézték a tévében, és valaki azt mondta, a főszereplő milyen talpraesett teremtmény.

– Könnyű neki – mondta Kardos atya –, de milyen legyen az, akinek nincs semmilyen talpa?

Romhányi Tamás

Forrás: Koinónia, 2018/3